

P 3A 9110
afgiftekantoor Brussel X
Oude Graanmarkt 5
1000 Brussel

PB-PP | B-06386
BELGIE(N) - BELGIQUE

MAANDELIJKS BLAD > JAARGANG 46 > NUMMER 6 >
OKTOBER 2022 (verschijnt niet in juli en augustus)

DE VIJFHOEK

BUREN VAN DE MARKTEN > P6
> PIETER FANNES

BRUSSELSE ARCHITECTUUR > P8
> INNOVATIEVE STADSONTWIKKELING

HALTE VAN DE MAAND > P9
> TOOTS THIELEMANS

Halte van de maand: Toots Thielemans

© MIVB

DE VIJFHOEK OKTOBER

Gele fluohesjes, het geluid van borende kranen en een tractor die wegrijdt met steengruis. Ik bevind mij naast de bouw van de Toots Thielemans metrohalte. Een nieuwe lijn die hopelijk tegen 2024 klaar zal zijn en dan meer dan 100.000 Brusselaars, toeristen en ontdekkingsreizigers rondbrengt doorheen Brussel. De werf is omheind door grote hekken, als een klein kind gluur ik door een gleuf. Indrukwekkend hoe ver en groot de bouw reikt. Als ik rondom mij kijk ben ik niet de enige die nieuwsgierig is, velen proberen iets mee te pikken van alle mysterieuze geluiden. Het contrast is groot met één van de terrasjes waar een klant rustig een koffie consumeert.

Bij het Zuidpaleis heb je een geweldig zicht over de werken en terwijl ik erlangs passeer vraag ik mij af of men weet wat hier gebeurt. Wist je dat er ter voorbereiding steunpilaren geplaatst zijn in de kelder van het Zuidpaleis, zodat dit niet zou instorten door de grote trillingen? Wist je dat de handelaars die zich langs de werf bevinden, een tijdelijke locatie krijgen in de Stalingrad Village? Wist je dat de werken ruim 7,5 jaar zullen duren als alles goed loopt?

De grootsheid van dit alles overweldigt mij. Ik voel me zo'n klein legomannetje tussen alle bouwmachines en geluiden. Mijn koptelefoon zet ik terug op mijn hoofd en stap de andere richting uit, weg van het geboor, opgeslorpt door de gebouwen.

Alexandra Haven

De herfst is echt ingetreden, de bladeren van de bomen op onze binnenkoer krijgen langzaam een andere kleur en het wordt al een stukje frisser. Weg sandalen, welkom dikke sokken.

Bij het werken aan deze Vijfhoek beseften we dat zowat alle tram- metro- en busstations de revue waren gepasseerd, dus komen we dit keer uit bij een metrostation in wording. En meteen een ode aan een grote Brusselaar: Toots Thielemans. We gaan in dit nummer dan ook op zoek naar wie hij in werkelijkheid was en interviewen een fan: Pieter Fannes.

Oké, het metrostation is er nog niet, de verkeersknoop aan Lemonnier is door de werken vooral miserie, maar het inspireert ook. En verbouwingswerken zijn nodig om daarna met vernieuwde kracht verder te gaan. Dit

leidt ons tot een boeiend artikel over stadsontwikkeling. Hoe gaan we daar als gebruikers en bewoners van onze stad goed mee om? Marcel Rijdams zoekt het uit.

Dichter bij De Markten kijken we met argusogen naar de effecten van het nieuwe circulatieplan. Als voortrekkers van het autovrij maken van het plein kunnen we alleen maar blij zijn met deze nieuwe stap in het creëren van een leefbare stad. Maar de chaos die dit op korte termijn creëert, veroorzaakt veel commotie. Daar komt zeker nog eens een debatavond van, één van de komende maanden ;-).

Maar niet in oktober, want tot nu toe hadden we het druk met het opstellen van onze tentoonstelling "Two Beers and no Puppy" vanaf 13 oktober in de expozaal van De Markten. Fotografen Liesbeth Marit en

Charlotte Lybeer gaan in dialoog met jullie, onze bezoekers, en dan specifiek iedereen die zich als vrouw identificeert om te komen tot een aantal sprekende portretten. Spring zeker eens binnen!

Ik hoop u dan ook tegen te komen op een van onze activiteiten, cursussen, of gewoon voor een babbel in de wandelgangen.

Welkom in De Markten,

Eva Wilsens
Centrumverantwoordelijke

DEZE MAAND IN DE MARKTEN

TWO BEERS AND NO PUPPY

EXPO TWO BEERS AND NO PUPPY

Two beers and no puppy is een tentoonstelling van Charlotte Lybeer en Liesbeth Marit.

In deze tentoonstelling laten de fotografen werk zien dat tijdens de coronajaren gemaakt is. Een zichtbare drang om te ontsnappen, een poging om een droomwereld op te roepen. Bij Marit in haar creaties van filmische fantasieën, bij Lybeer door het vinden van de fictie in de dagelijkse realiteit. Ondanks het verschillende uitgangspunt staat in beide werken het thema van de 'vrouwelijke figuur' centraal.

De tentoonstelling geeft weer hoe mensen reageren op een veranderende wereld. In het kielzog van Covid-19, een krimpende wereld die onze vrijheid beperkt maar ons tegelijkertijd aanspoort om onze grenzen van de fantasie te verleggen.

Deze tentoonstelling maakt deel uit van een participatief project waarbij de kunstenaars in dialoog gaan met buurtbewoners en bezoekers van De Markten. **Iedereen die zich identificeert als vrouw, kan zich inschrijven om een portret te laten maken door één van**

de fotografen. Bij het maken van het portret wordt er geluisterd en samengewerkt. Het verhaal van de vrouw staat centraal.

Wil je graag deelnemen aan het project? Bezoek onze expo en laat je contactgegevens achter.

Liesbeth Marit (1979, Halle) studeerde schilderkunst en experimenteel atelier aan LUCA, Hogeschool voor de Kunsten in Brussel. Charlotte Lybeer (1981, Roeselare) studeerde fotografie aan de Academie voor Schone Kunsten Gent. Ze ontmoetten elkaar in 2004 tijdens hun postgraduaatstudies aan het Hoger Instituut voor Schone Kunsten in Antwerpen.

- *Vernissage: donderdag 13 oktober om 19u*
Expo: elke dag, behalve op maandag, van 12 tot 18u. 14 oktober t.e.m. 27 november
Gratis
Meer info op onze website of door de QR-code te scannen

HERFSTVAKANTIE: BEE BEE KLAS

Ben je tussen de 10 en 12 jaar oud? Wil jij graag leren fotograferen, tekenen, graffiti of muziek maken? Kom dan mee op ontdekkingsstocht in de stad en maak kennis met verschillende kunst disciplines. Dit atelier is een plaats waar je helemaal jezelf kan zijn en je creativiteit de vrije loop kan laten! Samen met BeeBee Queeeen en gastdocenten leer je meer bij dan je ooit gedacht zou hebben en wordt er ingespeeld op jouw wensen en ideeën. Om je al wat op te warmen spraken we met twee kinderen die deelnamen aan de Bee Bee klas.

"Hallo! Ik ben Eliot en ik ben 11 jaar. Op school kregen we flyers uitgedeeld van de Bee Bee klas. Ik had al meteen heel veel zin om bij te leren over graffiti. Het is een erg creatief atelier, wat heel fijn was aangezien ik al veel sport na school. Je kan in de ateliers echt tonen wat je kan. Je leert er verschillende technieken en bent vrij om te kiezen wat je maakt. Buiten dat ik beter graffiti leerde spuiten en beter leerde tekenen, gingen we ook de stad in. We zagen heel veel mooie kunstwerken en leerden veel bij over Brussel.

Heb je een vraag? Daar kan je altijd een antwoord op vinden in de Bee Bee klas!"

"Ik ben Leonie, ik ben 13 jaar oud en woon in Anderlecht. Door de verhalen die mijn broer me vertelde over de cursus, kreeg ik ook zin om mee te doen. Ik heb bijgeleerd over kunst en plekken in de stad die ik nog niet kende. Zo gingen we bijvoorbeeld op uitstap naar de Zenne, dit vond ik het leukste atelier. Voor mij is de Bee Bee klas een cursus rond kunst met een grote focus op Brussel. Niks moet er, maar alles mag. Ik heb heel hard genoten van elke week. Ook al was ik het enige meisje, de lessen waren zo leuk dat het mij niet stoorde. Elke keer keek ik uit naar de ateliers."

- *Wanneer? 2, 3 en 4 november van 9 tot 16u (opvang vanaf 8u15 tot 17u)*
Leeftijd: 10-12 jaar
Prijs: 50 euro (Paspertoe tegen kansen-tarief: 13 euro)

SAVE THE DATE

Op vrijdag 13 januari is iedereen welkom op het Nieuwjaarsfeest van De Markten!

Noteer het alvast in jullie agenda, verdere details volgen later.

©FABIENNE CLAES @STADSBIOGRAFIE BRUSSEL

> VERGEZICHT

OP DE BANK >HOUCINE CHAKIR

Verborgen achter stellingen wekt een kleine ruimte vol boeken mijn aandacht: 'Espace Livres'. In eerste instantie loop ik er voorbij, maar ik ben nieuwsgierig naar het verhaal achter dit boekhandeltje. Een man lacht me toe wanneer ik de winkel binnenstapen en er omarmt mij een oase van rust en stilte mij. Het geluid van mijn krakende schoenen verbreekt de stilte in de winkel.

Die vriendelijke man is Houcine Chakir, al meer dan 30 jaar eigenaar van deze zaak. "Ik ben de winkel gestart in 1991, dus ruim 30 jaar geleden. We hebben van alles, boeken, magazines, dvd's, strips... en ook ergens in een hoekje een aantal Nederlandstalige boeken", vertelt hij. Ook geef hij toe dat je een beetje gek moet zijn om in 2022 eigenaar te zijn van een boekenwinkel. "Men leest veel minder, veel minder papieren boeken, er zijn zoveel alternatieven, de smartphone bijvoorbeeld." Zijn boeken vindt hij in Wallonië, of zelfs verder als het over een grotere hoeveelheid gaat.

De kriebels om boekenverkoper te worden, kwamen op zijn studentenjob bij Pêlè-Mêlè, een boekenwinkel die je op verschillende plaatsen in Brussel kan terugvinden. Hij leerde het beroep tot in de details kennen. "Het is een aangename job, ik ontmoet veel verschillende

mensen, de ene dag discussieer ik over voetbal en de andere dag krijg ik vragen over strips."

90% zijn vaste klanten, die Houcines winkel weten te vinden. Hij hecht veel waarde aan die vaste klant. De andere 10% zijn toeristen, zij vragen vaak naar Kuifje, maar verkiezen toch een portie chocolade als souvenir. In Dilbeek, waar Houcine woont, ontsnapt hij aan de toeristen en kan hij ademen. Elke ochtend net voor de spits baant hij zich een weg doorheen Brussel met de auto, soms met een stapel boeken in zijn koffer en soms vergezeld door zijn vrouw.

"C'est horrible", met deze woorden drukt hij de impact van de werken uit op zijn winkel. Verscholen tussen de stellingen moet je de boekenwinkel zien te vinden. Hij hoopt dat de werken snel voorbij zijn, hoewel we nog steeds in België leven en dit altijd vertraging kan oplopen, voegt hij er lachend aan toe. Houcine, een man die het positieve probeert in te zien en blij is dat hij nog steeds tussen zijn boeken mag vertoeven.

Als ik hem ter afsluiting ook nog een clichévraag stel moet hij toch even nadenken over wie zijn favoriete auteur is. Somerset Maugham, een Britse auteur kan zijn aandacht wel krijgen. "Maar

Elke maand strijkt een reporter van De Vijfhoek neer aan een halte en vraagt aan een buurtbewoner of passant hoe het met hem of haar gaat en wat er zich in zijn of haar leven afspeelt. Deze maand ontmoeten we Houcine Chakir.

eerlijk gezegd lees ik een beetje van alles. Er zijn meer dan genoeg prachtige boeken." Zijn liefde voor mooie verhalen neem ik mee wanneer ik de winkel terug uitwandelen onder de stellingen door.

Alexandra Haven

Résumé

Sous les échafaudages qui permettent aux piétons de longer le chantier du Métro 3, mon attention est attirée par une librairie regorgeante de livres: « Espace Livres ». Je contemple la vitrine et me projette dans l'histoire de ce commerce. Un homme me sourit quand j'entre dans cette oasis de paix et de tranquillité.

Pieter Fannes

Pieter Fannes, een Brusselse illustrator met een eigen kinderboek, kende Toots Thielemans. Hij deelt zijn verhaal over zijn ervaring met deze jazzmuzikant.

Hoe komt het dat u zoveel weet over Toots Thielemans?

Ik ben al meer dan tien jaar tekenaar op Jazz Middelheim. Ik ben indertijd begonnen als student. Ik maakte toen tekeningen voor jazzmuziek. Sindsdien ben ik een beetje een vast deel van het meubilair. Ik zit bij de fotografen vooraan, front stage. Dan teken ik alle muzikanten live. Zoals je weet heeft Jazz Middelheim altijd nauw samenhangen met Toots. Ik heb hem daar vaak zien optreden en ik heb hem ook mogen tekenen. Dat was toch zeker een keer of zes. In die zin kende ik hem redelijk goed. Ik heb helaas nooit echt met hem gesproken, wel met familie en mensen die hem gekend hebben. Dat is achteraf gezien wel een gemiste kans.

Welke indruk heeft Toots dan achtergelaten op u en zijn omgeving?

Ik denk dat je ook wel kunt afgaan op hoe hij was tijdens optredens. Wat je ook ziet op video enzo. Ik denk dat er maar één Toots was en dat is dezelfde die je ziet tijdens optredens, als die van in de verhalen. Hij was een ongelooflijk oprechte en charmante man met een aanleg voor verhalen. Hij was een heel aanstekelijk persoon om bezig te zien op een podium.

Is hij altijd zo geweest?

Met de jaren zag je wel dat hij het fy-

siek wat moeilijker had met optreden. Dan moest je er maar mee leren leven dat de lengte van een optreden steeds korter werd. Maar dat stoorde niet omdat hij die interactie bleef hebben met het publiek. Die verhalen bleven even wonderlijk en onvoorspelbaar. Hij had een soort chemie met andere muzikanten die toch wel heel uniek was. Dat is heel fijn. Ik heb heel wat tekeningen gemaakt van hem waar die connectie naar voren kwam, waar je hem ziet reageren op anderen, waar hij juichte of een sprongetje maakt of kushandjes wierp. Die interacties zijn als tekenaar ook wel echt een cadeau.

Hij was dus een heel inspirerend persoon. Heeft hij ook jou geïnspireerd?

De expressiviteit, die openheid. De manier waarop hij muzikanten van jongere generaties naar voren bracht, zeker Belgische muzikanten. Dat is toch iets dat ik als tekenaar heel inspirerend vond. Dat zijn eigenschappen waar je je aan kunt spiegelen.

Kreeg Toots Thielemans voldoende aandacht volgens jou?

Als je ziet wat hij in de muziek heeft betekend, kun je wel zeggen dat hij een van de grootste muzikanten was van de twintigste eeuw. Hij werd zelfs nog een beetje onderschat. Iedereen kent hem wel, maar misschien meer als folklore

© VERA LUNA

© PIETER FANNES

figuur. Maar binnen de jazzmuziek is hij toch een van de grootste figuren, ook in de Verenigde Staten. Hij heeft ook jarenlang prijzen gewonnen. Vaak won hij dan 'beste artiest', binnen niet zo gekende categorieën. Andere muzikanten zijn ook altijd bijzonder lovend over Toots. Wat je ook kunt opmaken uit interviews met die artiesten is dat zij zeggen dat hij altijd wou groeien. Dat hij altijd beter wou worden en dat zelfs nog ver na zijn tachtigste.

Wat was eigenlijk Toots Thielemans' band met Brussel?

Hij is door en door een Brusselaar, een echte Ket. Hij is geboren in de Marollen en is daar opgegroeid. Zijn ouders hadden eerst een café en dan een winkel. Hij heeft ook zijn eerste concerten gegeven in de Marollen, toen was hij nog echt heel jong. Ik hoorde dat hij zijn eer-

ste accordeonconcert gaf toen hij drie jaar was. Daarna is hij gitaar beginnen spelen en als snel werd Brussel een beetje te klein voor hem en zijn talent, en is hij naar de Verenigde Staten getrokken.

Hoe is het hem vergaan in de Verenigde Staten?

Hij is het daar gaan maken en had daar een grote carrière. Dat is denk ik ook wel een van de redenen waarom we hem onderschatten, omdat het in die tijd echt bijzonder was dat een artiest van het kleine België naar daar trok. Hij is in de late jaren 40 naar daar gegaan. Vijftien jaar lang was er amper nieuws over Toots. Hij was heel veel op tournee en zat dus ook heel veel op zijn tourbus. Als je zijn interviews opnieuw leest, merk je wel dat hij altijd bleef terugkeren naar Brussel, naar zijn familie. Dat was natuurlijk zijn echte thuis.

Wat voelde jij toen je hoorde dat Toots overleden was?

Het is een stuk jazzgeschiedenis dat verdwijnt, hé. Het is bijna zoals de Queen van Engeland die overleden is. Het fijne aan Toots was dat hij zo een rijk gevuld leven had, dat er sowieso nog duizend verhalen over hem bestaan en hij op die manier blijft verder leven. Ik heb in de weken na zijn overlijden zijn oudere cd's opgezet. Dat was een beetje een gelegenheid om die te herontdekken. Die troost heb je dan wel, dat je die muziek opnieuw kan beluisteren.

Wat is dan jouw best bewaarde herinnering aan Toots?

Het meest speciale moment was toch wel het moment dat hij stierf in 2016, en ik zijn muziek vaak opzette in het bijzijn van mijn oudste zontje. Die is

hem al heel snel 'opa' Toots beginnen noemen. Een hele periode lang hebben we toen samen naar filmpjes van 'opa' Toots gekeken. Het was heel pakkend om te zien hoe een kind dan ook zo ingepakt werd door die muziek. Toots werd meteen een deel van de familie.

Wat een mooie anekdote om mee te eindigen. Bedankt Pieter om jouw mooie ervaringen met ons te delen. Pieters favoriete illustratie van Toots was tot voor kort terug te vinden in de expo over Toots Thielemans in de Koninklijke Bibliotheek van Brussel.

Luna Vera, Student journalistiek
Erasmushogeschool Brussel

 Résumé

Pieter Fannes a illustré un livre pour enfants et il connaissait bien Toots Thielemans. Dans cette interview, il nous partage son expérience avec ce musicien de jazz hors pair.

BRUSSELSE ARCHITECTUUR > INNOVATIEVE STADSONTWIKKELING

Tweede uitdaging om te komen tot een boeiende stad: Ontwikkelingsprogramma's geduldig laten groeien.

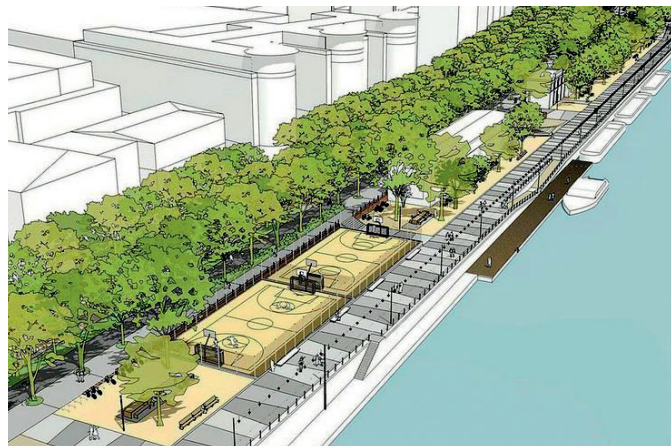
Stadsontwikkelingsprogramma's moeten niet noodzakelijk ontstaan volgens heersende normen of gekende economische modellen en zeker niet volgens vooringenomen ideeën van traditionele stedenbouwkundigen of overhaast omdat het moet vooruitgaan. Stadsontwikkelingsprogramma's moeten ook kunnen groeien uit de lokale context, uit een samenloop van omstandigheden, uit het verlangen van bewoners en gebruikers, uit een braakliggend terrein waarvoor niet direct een bestemming bestaat of in onbruik geraakte gebouwen die meer potentie in zich hebben dan hun uiterlijk doet vermoeden. Men moet soms durven tijd nemen en er niet onmiddellijk de vrije marktmechanismen op loslaten.

Het internationale voorbeeld hiervan is "l'île de Nantes"¹, een eiland in de Loire dat was volgestouwd met in onbruik geraakte industriële structuren en oude scheepswerven. Alexandre Chemetoff (ex-ontwerper van het Brussels Kanaalplan) creëerde er de voorwaarden voor onverwachte invullingen, zij namen de tijd (+10 jaar) om het programma langzaam te laten groeien. Het meest bekende resultaat is "les machines de l'île"² waarvan iedereen wel de reuze olifant kent of de paardenmolen van Andrea elk jaar op Winterpret.

Brussel is voor dit soort aanpak niet echt een voorbeeld. Tour & Taxis is vandaag

een prachtig stukje patrimonium waarvan het tot stand komen ook vele lange jaren heeft geduurd. Maar die traagheid was niet te wijten aan geduldig nadenken maar eerder aan een gebrek aan verbeelding van de privépromotoren waaraan de site al lang geleden was doorverkocht. Dat Tour & Taxis vandaag een hype is, heeft het niet te danken aan zijn creatieve invulling maar aan een eerder elitaire commerciële uitbating. Citroën of Kanal zou een ander voorbeeld kunnen zijn ware het niet dat de Brusselse overheid hier om eigen prestige de forcing heeft gevoerd en nu nog zal moeten bewijzen dat ze er een levend centrum van kan maken.

Het "langverwachte" park langs de Havenlaan was misschien een goede gelegenheid om op een boeiende manier stad te maken. We komen van ver, ooit zou hier een openluchtzwembad uit de grond rijzen, een idee-fixe dat het politieke getouwtrek niet overleefde. Toen het parkidee ontstond en Brussel Leefmilieu acht jaar geleden de site aan vzw Toestand/Allee du Kaai toevertrouwde had men misschien de gedachten vrij kunnen laten. Spijtig genoeg behoort dat (nog) niet tot onze stedelijke ontwikkelingscultuur. Toestand vzw mocht de site tijdelijk gebruiken. Van de enorme creatieve energie die Allee du Kaai uitstraalde en waar ze terecht fier op zijn, werd door de overheid blijkbaar geen gebruik gemaakt. Men had er een origineel, meer avontuurlijk en gediversifieerd park van kunnen maken, iets waar

we allen samen fier konden op zijn. Maar het bleef bij de oude, algemeen gekende concepten. Als we de tekeningen moeten geloven wordt er langs het kanaal een redelijk banaal doordeeweeks sport- en promenadepark aangelegd. We zitten in Brussel ook hoe langer hoe vaster aan regeltjes en reglementen. Het tijdelijk ter beschikking stellen van leeg-

stand is intussen ook vermarkt, vzw's als Toestand³ moeten met commerciële privébedrijven concurreren via openbare aanbestedingen met steeds meer onmogelijke randvoorwaarden. Het wordt moeilijk om nog vrijhavens op te zetten voor spontane ontwikkelingen.

Marcel Rijdam

Foto's: vzw Toestand en Beliris

¹ <https://www.lesmachines-nantes.fr/le-projet/le-projet-artistique/>

² Inmiddels spijtig genoeg ook sterk gecommmercialiseerd

³ <https://www.bruzz.be/opinie/de-commercialisering-van-de-leegstand-bedreigt-projecten-als-allee-du-kaai-2022-01-11>

HALTE VAN DE MAAND >TOOTS THIELEMANS

De 'Russische steppe'. Zo noemden de Brusselaars rond 1868 de vlakke bij het Zuidstation die nu doorsneden wordt door de viaduct van de Noord-zuidverbinding. Het moet indertijd het grootste plein van Brussel zijn geweest en strekte zich uit tussen de voorgevel van het Zuidstation, de Fonsnylaan, de Jamaerstraat en de Zuidlaan. Vandaag heet een deel van het plein 'Europa-esplanade' en zelfs die esplanade is vandaag nog al te vaak een winderige vlakke bij de Pensioentoren.

De geschiedenis van het Grondwetplein loopt parallel met die van het nieuwe Zuidstation dat het oude Bogaardenstation op het Rouppeplein moest vervangen. Op de grote vlakke net buiten de kleine ring bevond zich vroeger het bastion van Sint-Jan. De katoendrucker Frédéric Basse gebruikte het terrein als droogweide voor zijn textieldoeken.

Aangezien het treinstation bij het Rouppeplein in een dichtbebouwd gebied lag en dus weinig uitbreidingsmogelijkheden had werd rond 1869 geopteerd om een nieuw Zuidstation te bouwen op de Zennebeemden in de vallei geprangd tussen Sint-Gillis en Anderlecht. Een station aanleggen op zo'n drassig moerasterrein was geen sinecure: de aanleg van een groot stationsvoorgeplein ging dan ook niet van een leien dakje. De Zenne stroomde er nog vrijelijk in open lucht. Ter hoogte van

BRUXELLES PLACE DE LA CONSTITUTION

het huidige Baraplein was nog een smal houten brugje van anderhalve meter breed!

In 1869 begonnen arbeiders de 'Russische steppe' dan uiteindelijk toch te plaveien met zware kasseien. Tegelijkertijd verrees op de hoek van het plein het eerste hotel: de Brasserie de l'Espérance – in 1914 zou Jean Jaurès er nog overnachten nadat hij in een overvol Koninklijk Circus had opgeroepen tot wereldvrede. Het mocht niet baten: Jaurès werd enkele dagen later in Parijs vermoord en een wereldbrand zette

Europa vier jaar lang in vuur en vlam.

In 1870 was het de Frans-Pruisische oorlog die roet in het eten gooide: de werken werden stil gelegd. Op 19 juli 1870 werd alsnog een vuurwerk afgestoken naar aanleiding van de opening van de Zuidfoor maar het was een feest in mineur: de burgerwacht was klaar voor een nakende oorlog want de vrees bestond dat België bij het Frans-Pruisisch oorlogsgeweld zou betrokken geraken. Het gevolg was dat het Grondwetplein een grote moddervlakte bleef, 'une rivière de boue' schreef een krant

in 1871. En de veiligheid was er navariant: "Het lijkt erop dat de omgeving van het Zuidstation even veilig is als de bergpassen in de Abruzzen: mensen met slechte bedoelingen hangen rond, vallen passanten aan, ontdoen hen van hun geld. In het midden van het Grondwetplein waant men zich op het platteland: het is er een en al eenzaamheid en donkerte!"

Het was de toenmalige burgemeester van Sint-Gillis, Jean-Tousaint Fonsny, die een einde zou maken aan de onveilige toestand met de hulp van koning

Leopold II. Maar de vraag die de geesten verdeelde was de volgende: moest de vlakke geplaveid worden met kasseien of moesten er kleine plantsoentjes komen? Leopold II zou zijn gewicht in de schaal gooien: het plein zou voorzien worden van plantsoenen zoals het Troonplein achter het Koninklijk Paleis. Er zouden vooral veel bomen worden aangeplant. En in juli 1877 was het dan eindelijk zo ver: de 'moddervijver' van het Grondwetplein was omgetoverd tot een prachtig stadsplein met mediterrane allures.

Maar het Grondwetplein zou in al zijn grootsheid geen lang leven krijgen: in 1911 begon men aan de Noord-zuidverbinding en de schattige minituintjes van het plein moest plaats maken voor een mastodont van een viaduct die met zijn pijlers tot vlak voor de façade van het Zuidstation kwam. En met het verdwijnen van de tuintjes kwam ook de modder terug. Het eerste viaductdeeltje mocht dan af zijn in 1914, er zouden nog twee wereldoorlogen en een lang interbellum tussenkomen voor de 'jonction' door koning Boudewijn zou worden ingehuldigd. Het Grondwetplein zou nooit nog zijn oude luister van 1877-1911 herwinnen. Het metrostation in zijn nabijheid zou eerst 'Grondwet' heten, maar werd daarna omgedoopt tot 'Toots Thielemans'.

Stefan Moens

STADSBERICHTJES

>WERF TOOTS THIELEMANS

“Een metrohalte waar, zoals de persoon naar wie het vernoemd is, muziek in zit.” Zo noemt men bij de MIVB de toekomstige halte Toots Thielemans. Op dit ogenblik is het nog een werf, maar net daarom de moeite om van naderbij te bekijken. Toots Thielemans

is een omvangrijke bouwplaats die zich uitstrekt over verschillende werfzones. Er is het station zelf, dat voorzien is op het einde van de Stalingradlaan, maar de werf gaat tot in de helft van de laan, en reikt ook aan de andere kant tot aan de kleine ring. Ook in de

Jamarlaan is er een werfzone, net zoals eerder ook in de Lemonnierlaan. Er moeten verbindingstunnels gegraven worden, diepwanden gestoken, diepe boorgaten geboord, betoniet gemaakt, rioolcollectoren vervangen worden, ... Via de website van metro3.be kan je

het hele proces, inclusief de uitleg over de bouwtechnieken op de voet volgen. Er is zelfs de mogelijkheid om je in te schrijven voor de nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van de laatste ontwikkelingen.

MONDHARMONICA

Aan één van de ingangen van het metrostation, ter hoogte van de Zuidlaan 63, is de MIVB van plan een 7 meter hoge en 400 kilogram zware mondharmonica aan de gevel te bevestigen. Of het gigantische muziekinstrument er effectief zal komen, valt nog af te wachten. De Commissie Monumenten en Landschappen zou immers een negatief advies hebben gegeven. Er zijn in de buurt al verschillende beschermde monumenten, waaronder de voormalige brasserie Express Midi met de Perle Caulier publiciteit. Is er anderzijds een betere manier om de legendarische muzikant, die in april dit jaar 100 jaar geworden zou zijn, te

eren? Er vond al een openlucht fototentoonstelling plaats op de panelen rond de werf, maar dat was slechts tijdelijk. En niemand kan ontkennen: Toots en zijn mondharmonica waren onafscheidelijk. Al sinds 1950 gebruikte hij het als volwaardig instrument. De mondharmonica had ook een positieve invloed op Toots' gezondheid: als astmapatiënt trainde hij er zijn longen mee. Slechts weinig muzikanten worden zo met hun instrument geassocieerd als Toots Thielemans. Hij creëerde een heel eigen sound en zette er de jazzwereld mee op zijn kop.

Greet Callaerts

GEMEENTERAAD

>WAT GEBEURT ER MET DE BEURS?

Tijdens de zitting van 5 september 2022 meldt gemeenteraadslid Bianca Debaets (CD&V) dat ze in de krant gelezen had dat de Raad van State advies gaf om de vergunning voor het toekomstige biermuseum in het beursgebouw in te trekken. Tijdens de zomer moest de dienst Monumenten en Landschappen van het Brussels gewest, die de vergunning voor de renovatiewerken afleverde, reageren op het rapport van de adviseur van de Raad van State.

Het definitieve advies van de Raad is er nog niet, maar zij volgen in 90% van de gevallen de voorstellen van de adviseur, aldus gemeenteraadslid Debaets. Ze wil graag een stand van zaken over deze kwestie. Burgemeester Philippe Close (PS) antwoordt dat ARAU (l'Atelier de Recherche et d'Action Urbaines) en Inter-Environnement in februari 2019 een verzoekschrift tot nietigverklaring van de vergunning hebben ingediend bij de Raad van State. Het project zou een gedeeltelijke afbraak van beschermd onroerend goed inhouden. Dit is in strijd met een artikel van het Brussels Wetboek van Ruimtelijke Ordening (BWRO). De burgemeester meldt dat geen enkel element van het monument werd afgebroken. De werkzaamheden in het beursgebouw gaan door. De voorziene openingsdatum op 1 juli 2023 komt niet in het gedrang. Hij voegt eraan toe dat een extern advocatenbureau de stad vertegenwoordigt.

Gemeenteraadslid Debaets repliceert dat afbreken niet voor interpretatie vat-

baar is. Burgemeester Close antwoordt dat de zaak in behandeling is en hij er verder niets over kwijt kan.

Als afsluiter van de voetgangerszone aan het Fontainasplein wordt een geluidskunstwerk voorzien. De stad stelt hiervoor een budget van 50 000 euro ter beschikking. Gemeenteraadslid David Weytsman (MR) is hierover ontgoocheld. Zijn politieke fractie verwachtte een monumentaal kunstwerk om de voetgangerszone af te sluiten. Hij meldt dat de mening van omwonenden en handelaars niet gerespecteerd werd. Burgemeester Close stelt voor het resultaat af te wachten.

Gemeenteraadslid Bianca Debaets weet dat er plannen bestaan voor een openluchtzwembad. Ze wil weten hoe concreet dit project is. Benoit Hellings (Ecolo-Groen), schepen van Klimaat en Sport, verklaart dat het kanaal aan de Akenkaai de plek zou kunnen worden voor het toekomstige openluchtzwembad. Een haalbaarheidsstudie, uitgevoerd door een architecten- en een ingenieursbureau is voltooid. De haven van Brussel is eigenaar van de site. De directeur van de haven, Brussels minister van Leefmilieu en Klimaattransitie Alain Maron (Ecolo) waren betrokken bij de studie. Schepen Hellings meldt dat ze enthousiast zijn over dit project, en dat zijn ook de non-profitorganisaties "pool is cool" en "canal it up". Vermoedelijk zullen de "Baden van Brussel" het

zwembad uitbaten, dit garandeert democratische toegangsprijzen. De bouwvergunning zal vermoedelijk in 2024 worden ingediend. In 2026 zou de werf van start gaan.

Gemeenteraadslid Bertin Mampaka (MR) heeft een vraag in de vorm van een monoloog. Hij stelt vast dat de vzw Skinfama een toelage van 5.000 euro ontving voor een festival. Hij deelt mee dat hij overal in de stad affiches van 2m² zag om dit evenement aan te kondigen. Hij vervolgt dat de organisatie niet enkel Skinfina (sic) heet, maar dat bovendien "Congolisation" de naam was van het gebeuren. U begrijpt dat dit mij aan-

sprak, richt hij zich tot de burgemeester. Ik dacht dat ik hiervoor zou uitgenodigd worden en aan het publiek zou voorgesteld worden als verkozen. Hij betreurt dat de subsidie in de gemeenteraad gestemd wordt nadat het festival heeft plaats gehad. In dit verband spreekt hij over normvervaging. Hij meldt dat hij bijna 24 jaar in de gemeenteraad zetelt en stelt dat deze praktijken vroeger niet mogelijk waren. Hij merkt ook op dat de transparantie veel beter kan. Soms wordt een evenement betoelaagd door twee of drie schepenen, waardoor het onduidelijk wordt om welke activiteit het precies gaat. Plots richt hij zich tot gemeenteraadslid Karine Lalieux (PS)

en zegt dat ze hem begint te irriteren en vraagt haar op te houden met grimassen te trekken. Voorzitter Liesbet Temmerman (Ecolo-Groen) komt tussen: "Ik denk dat we uw vraag min of meer begrepen hebben, we zijn net terug na twee zomermaanden, misschien moet ik het herhalen. U heeft recht op twee minuten spreektijd, u praat nu al vijf minuten." De heer Mampaka wil nog kwijt dat hij van mening is dat op de activiteiten die de stad subsidieert alle gemeenteraadsliden zouden moeten uitgenodigd worden.

Mireille Willems

BERICHTJES VAN HIER EN GINDER

ZOMER REFUGE

©FABIENNE CLAES @STADSBIOGRAFIE BRUSSEL

Gedurende de maand augustus verbleef Heike Langsdorf in de exporuite van De Markten in het kader van haar residentie Zomer Refuge. Iedereen was welkom om langs te komen om haar en ook anderen te ontmoeten voor het project Post/Pandemics van radical_hope.

Post/Pandemics gaat in op de vraag hoe een groep een groep wordt, hoe een groep andere groepen ontmoet en hoe het concept van sociale integratie zelf een zeer twijfelachtig concept is.

- *Meer weten over radical_hope en de residentie Zomer Refuge? Scan de QR-code*

GESPREKSAVOND: BEZOEK GENOVE CHE OSA

Tijdens haar jongste themareis naar Genua ontmoette de Louis Paul Boonkring er 'Genova che osa', een progressieve vereniging van niet-partijgebonden, enthousiaste politieke actieveelingen, die op het vlak van stedelijk beleid actie voert via studie en actie in de grootste Italiaanse havenstad. Op uitnodiging van de Boonkring komt in oktober een delegatie van de groep naar Brussel om er inspiratie op te doen en personen en groepen te ontmoeten die hier het samenleven beïnvloeden.

Hun interesse gaat vooral naar stedenbouw, stadsontwikkeling, werking met jongeren, Europese netwerken, onderzoek en klimaatbeleid.

Op donderdag 13 oktober 2022 is er in De Markten een publiek moment waarbij 'Genova che osa' haar werking zal voorstellen en waar een uitwisseling van ideeën en ervaringen voorzien is met Chris Kesteloot, Eric Corijn, Geert De Pauw en Els Rochette.

COLOFON

Werkten aan dit nummer mee:

Eva Wilsens, Hanne De Nil, Hanne Reyners, Alexandra Haven, Salwa Achabouch, Marcel Rijdsams, Stefan Moens, Mireille Willems, Greet Callaerts, Charles Six, Vera Luna, Maya Wilsens, Luc Auwaerts en Luna Vera.

Foto's: De Markten en ingezonden

Lay-out en druk:

Drukkerij Atlanta Schaffen

Oplage: 4.500

Advertentiewerving:

De Markten, 02 512 34 25, demarkten@demarkten.be

Verantwoordelijke uitgever:

Isolde Boutsen

De Vijfhoek is het maandblad van De Markten, Oude Graanmarkt 5, 1000 Brussel, 02 512 34 25, demarkten@demarkten.be, www.demarkten.be, www.facebook.com/demarkten.brussel 0448.654.692 RPR Brussel

Met de steun van de Vlaamse Gemeenschapscommissie.

De Markten maakt deel uit van N22, het netwerk van de 22 Brusselse gemeenschapscentra.

Steun De Vijfhoek:

Uw steun blijft welkom op rekeningnummer BE62 4331 1470 6161 van De Markten met vermelding 'steun de vijfhoek'. Voor het novembernummer van De Vijfhoek zijn teksten en aankondigingen welkom tot uiterlijk 8 oktober. Artikelwerving: De Markten, 02 512 34 25, demarkten@demarkten.be

De redactie behoudt zich het recht voor om teksten in te korten of aan te passen.

Openingsuren kantoren & onthaal:

Het onthaal van De Markten is geopend op:

- maandag en dinsdag 9 tot 19u
  - woensdag en donderdag 9 tot 20u
  - vrijdag 9 tot 17u
- Gesloten tussen kerst en Nieuwjaar.

Wie in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest woont, kan De Vijfhoek gratis ontvangen.

Woont u buiten Brussel?

Dan krijgt u De Vijfhoek door € 12,50 over te schrijven op rekeningnummer BE62 4331 1470 6161 met de vermelding van 'Abonnement De Vijfhoek'.

Wist je dat je al onze publicaties ook online kan bekijken?

Surf naar www.demarkten.be/publicaties. Wil je onze e-nieuwsbrief ontvangen? Mail naar demarkten@demarkten.be of schrijf je in op www.demarkten.be.

De Markten respecteert je privacy. Je contactgegevens gebruiken we uitsluitend om je De Vijfhoek toe te zenden en je op de hoogte te houden van eigen activiteiten van Gemeenschapscentrum De Markten en aanverwante organisaties in de Vlaamse gemeenschap te Brussel. Je kan op elk moment een adreswijziging doorgeven of aangeven dat je onze informatie niet langer wilt ontvangen via demarkten@demarkten.be of De Markten, Oude Graanmarkt 5, 1000 Brussel. Voor meer informatie over je overige rechten conform de privacywetgeving, raadpleeg www.demarkten.be/uw-privacy.